

Marten Toonder

Op heterdaad betrapt

Alle verhalen van
Olivier B. Bommel
en Tom Poes

2016

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Tom Poes en de grootgroeiers

Marten Toonder noemde de periode 1947-1949 waarin dit verhaal werd gemaakt dé periode waarin zijn figuren tot wasdom kwamen. Heer Bommel groeit dan ook in zijn rol van waardig kasteelheer. Sickbock daarentegen verrast niet, maar gedraagt zich zoals van een boze geleerde mag worden verwacht.

Dat aan het idee van groei en krimp *Alice in Wonderland*, een van de favoriete boeken van Toonder, ten grondslag ligt, lijkt niet onwaarschijnlijk. Ook mogelijk is dat Toonders voorliefde voor sciencefiction hem met het boek *The Shrinking Man* door Richard Matheson in aanraking bracht.

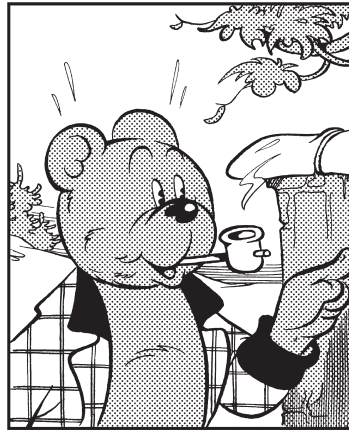
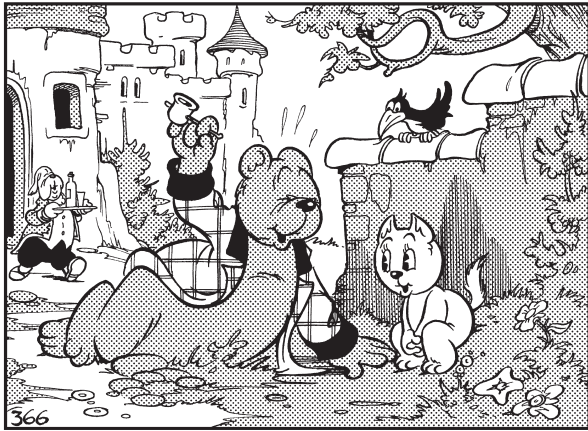
Ook hierin is het ongebruikelijke verschil in relatieve grootte tussen de hoofdpersoon en de hem omringende dierenwereld het thema.

Toen Toonder dit verhaal schreef, stond de werkwijze van zijn chef bij de Rotogravure hem ongetwijfeld helder voor de geest: die bleek lustig thema's voor zijn tijdschrift te 'lenen' van op de rommelmarkt gekochte tijdschriften. Het lijkt erop dat Toonder dit voorbeeld hier nog volgde. Later zou hij over deze periode zeggen dat hij vanuit het verstand schreef; de inspiratie kwam volgens hem later pas.

Het is echter Toonders onnavolgbare stijl die van dit verhaal meer maakt dan simpel leenwerk van anderen.

Wim Hazeu, schrijver van de biografie van Marten Toonder

Dit is het 30ste avontuur van heer Bommel en Tom Poes. De stroken hebben de nummers 366-410. Het verscheen voor het eerst in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* van 21 mei tot en met 12 juli 1948. In 1969 verscheen het afzonderlijk, zonder vermelding van de uitgever. In 1976 werd het bij De Bezige Bij uitgegeven als *De grootgroeiers* in de reeks *Avonturen van Tom Poes*. Bij Uitgeverij Panda verscheen het in deel 6 van de reeks *Heer Bommel: volledige werken: de dagbladpublicaties* (1998), en in 2007 werd het bij De Bezige Bij opgenomen in deel 5 van de reeks *Avonturen van Tom Poes*.

Het was zomer geworden. Heer Bommel had zich lui op het grasveld voor zijn huis uitgestrekt en Tom Poes hield hem gezelschap.

‘Wat een weertje!’ merkte heer Bommel op. ‘Veel warmer dan het vorige jaar om deze tijd was, als ik het wel heb.’

‘Bah!’ zei Tom Poes.

‘Wat zeg je?’ vroeg heer Ollie verbaasd.

‘Bah!’ verduidelijkte Tom Poes. ‘Niks aan! In dit weer kan men er

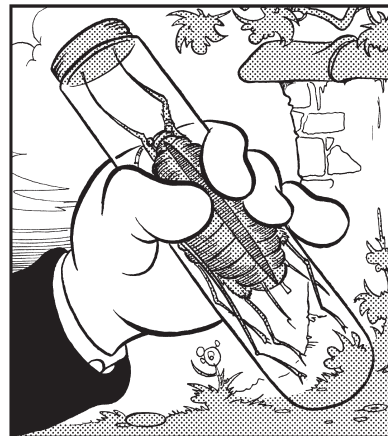
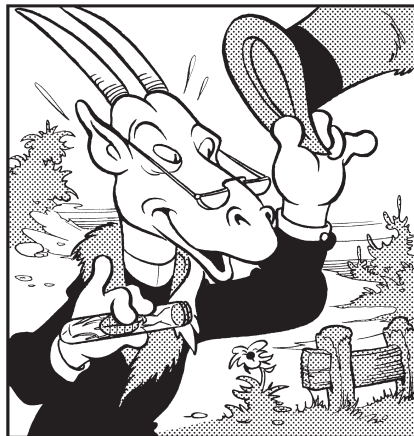
niet op uit trekken en avonturen beleven en vreemde streken zien.’

‘Zo is het,’ zei heer Bommel. ‘En daarom blijven we thuis. Prettig rustig. Hier kan ons niets gebeuren.’

‘Hm,’ zei Tom Poes. ‘Er komt visite, heer Ollie.’

Heer Bommel rees overeind en trok zijn jas recht.

‘Wat?’ vroeg hij. ‘Wie? Waar? Maar eh... die ken ik. Dat... dat is... dat is professor Sickbock!’

10 'Goedendag,' zei professor Sickbock nader tredend. 'Welk een weder, nietwaar? Ge zult me tegenwerpen dat de droogte schadelijk is voor het gewas. En daar hebt ge, gewis, gelijk in. Maar bedenkt dat de regen nimmer langer dan zesendertig dagen op zich heeft laten wachten in deze streken.'

'Ja, ja,' zei heer Bommel gehinderd. 'Maar wat komt u eigenlijk doen?'

'Foei! Uw toon is onaangenaam!' zei de professor getroffen. 'Als oud bekende – ik mag wel zeggen, als oud vriend – verwachtte ik meer tegemoetkomendheid.'

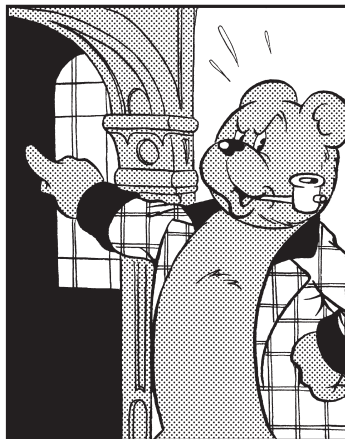
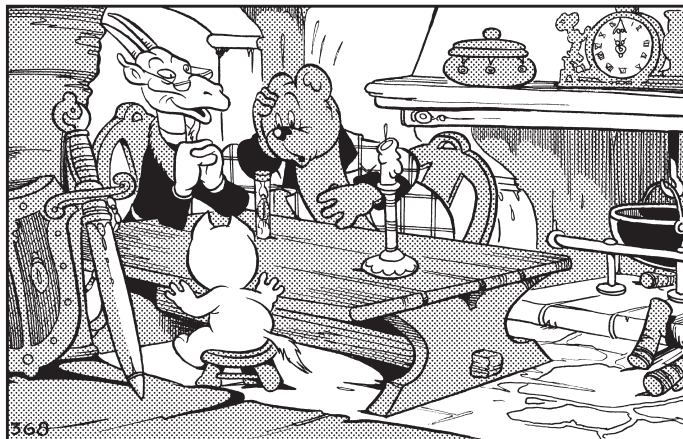
'U bent mijn vriend niet,' zei heer Bommel. 'En ik heb u niet uitgenodigd.'

'Kijk eens aan,' zei Sickbock. 'Ei, ei! Welaan, ik zal ter zake komen. Ik heb enig geld nodig voor een aardige uitvinding die ik aan het doen ben.'

'Wat... wat voor uitvinding?' vroeg heer Ollie zwakjes.

'Ziethier!' zei de professor. Hij haalde een buisje uit zijn zak en hield het in de hoogte. Een groot, rond, groenachtig dier scharrelde erin rond en loerde met bolle oogjes door de glazen wand.

'Een bladluis,' legde de professor uit, 'opgekweekt volgens mijn nieuwe methode.'

Even later zaten Tom Poes en heer Bommel met de professor om een tafel en keken onthutst naar de abnormale bladluis.

‘W-wat is d-dat voor een griezel?’ vroeg heer Ollie. ‘W-waar hebt u die gevonden?’

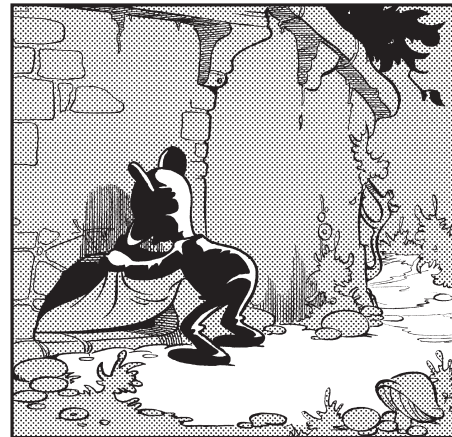
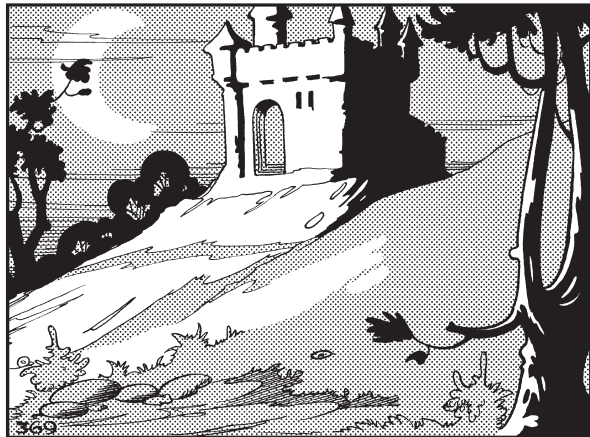
‘Die heb ik niet gevonden,’ zei de professor, fijntjes lachend. ‘Die heb ik gekweekt! Het is een gewone bladluis, een specimen der ordinaire aphididae, zoals ge bereids gezien zult hebben. Ik heb het dier-tje ingespoten met een door mij gevonden vloeistof, zodat de cellen zich gingen delen. Er trad met andere woorden een abnormale groei op! Ik ben van plan om mijn uitvinding in de vorm van korrels in de handel te brengen, onder de naam grootgroeiers! Ik heb echter geld

nodig en gewis zult ge het u tot een eer rekenen mij dit te verschaffen, amice.’

‘Die grootgroeierkorrels lijken me niets,’ sprak heer Ollie waardig. ‘Daar komt alleen maar narigheid van. Van mij krijgt u geen cent eh... amiese.’

‘We zullen zien,’ zei de professor somber. ‘Over enkele dagen zult ge me smeken uw geld aan te nemen. Welnu, ge kunt me bereiken in de schaapherdershut op gindse heide. Tot ziens!’

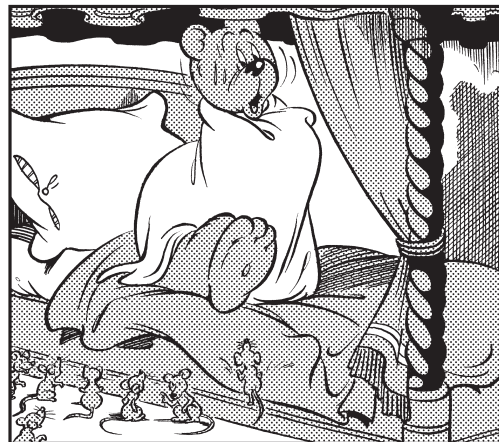
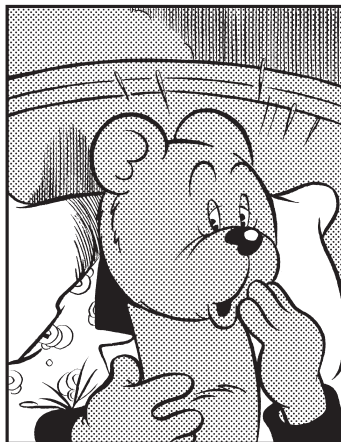
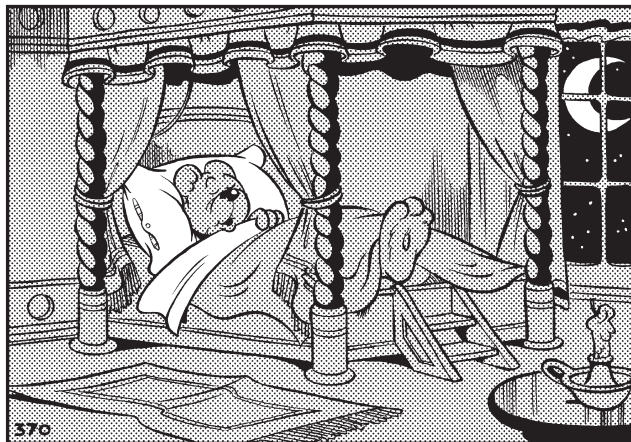
Sickbock griste het buisje van tafel en schreed met een boosaardige trek om zijn dunne lippen het slot uit.

- 12 Tom Poes en heer Ollie brachten de verdere dag luiierend en zonnebadend door en gingen 's avonds niet te laat naar bed. Joost sloot de deuren en ramen en draaide de lichten uit en om tien uur dertig was Bommelstein in rust en duisternis gehuld. De maan scheen vriendelijk, de nachtegale zongen en er was niets dat erop wees dat er verschrikkelijke dingen te gebeuren stonden.

Het zal ongeveer twaalf uur geweest zijn, toen er een kleine, mager gedaante uit het struikgewas stapte, die in zichzelf mompelde en

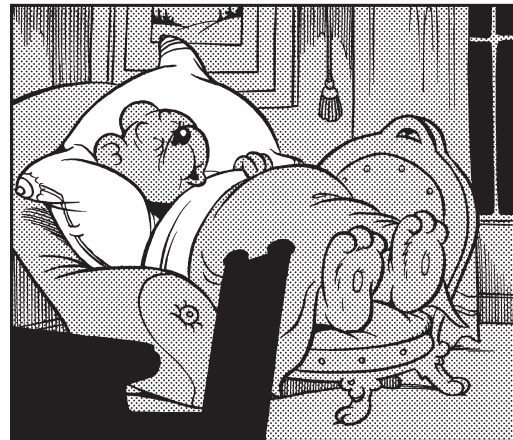
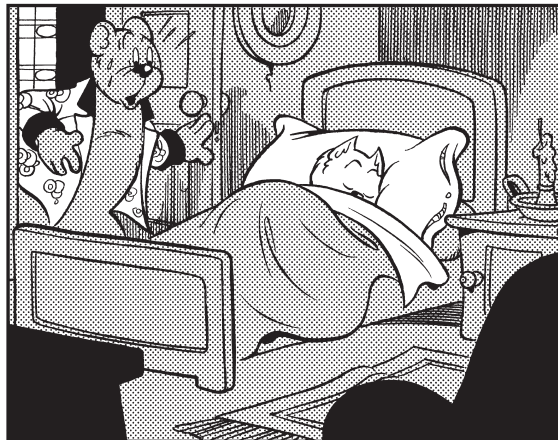
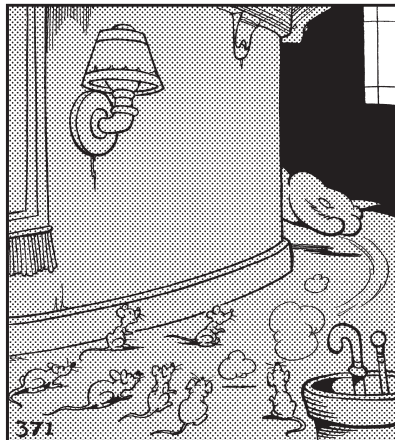
van tijd tot tijd op een vervelende manier giechelde. Toen hij bij het slot was aangekomen, onderzocht hij alle vensters en deuren, tot hij een halfopen kelderraam vond. Een tijdje gluurde hij in de duisternis naar binnen en toen alles stil en rustig bleef, nam hij de zak van zijn rug en schudde die leeg in de ruimte. Er klonk enig gepiep en wat geritsel en toen werd het weer stil. Het ventje grinnikte voldaan en schuifelde terug op dezelfde manier als hij gekomen was.

Om een uur of één werd heer Bommel langzaam wakker. Zijn ogen gingen een eindje open, hij mompelde iets onverstaanbaars en wilde juist zijn slaap weer voortzetten, toen het geluid dat hem had gewekt, zich herhaalde. Er klonk een zacht geritsel en gepiep in zijn kamer, zodat heer Bommel meteen rechtop zat.

‘W-wat is d-dat?’ mompelde hij ongerust. ‘Er piept iets! Z-zou ik verkouden zijn?’

Met de moed der wanhoop draaide hij het licht aan en ontwaarde zodoende een groepje muizen, dat hem nieuwsgierig aankeek. Hij ging onmiddellijk overeind staan, trok een deken om zich heen en begon te roepen.

- 14 Toen zijn kreten nergens toe leidden, nam hij kordaat een besluit. Hij sprong op de vloer, rukte de deur open en snelde naar de logeerkamer, waar Tom Poes sliep. Daar sprong hij naar binnen.

‘Help!’ riep hij doordringend.

‘Huh?’ mompelde Tom Poes slaperig. ‘Wattister?’

‘Muizen!’ piepte heer Bommel. ‘Allemaal muizen! Overall! Help!’

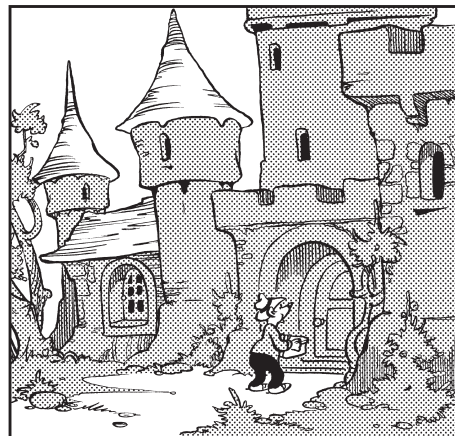
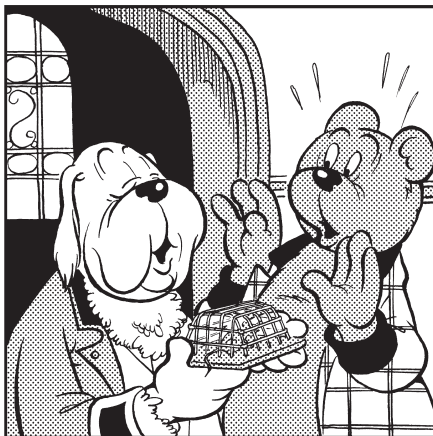
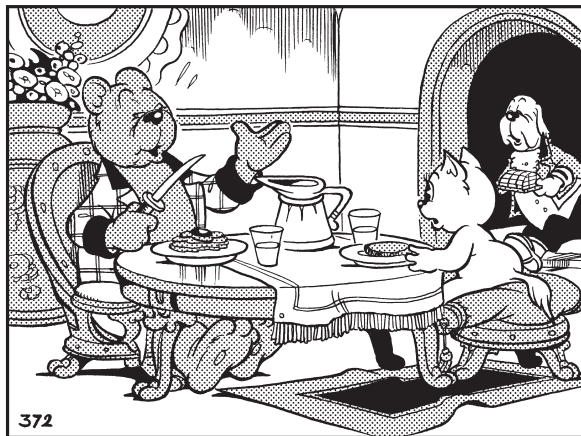
Tom Poes deed zijn ogen een eindje open, keek om zich heen en schudde toen het hoofd.

‘Ik zie niets,’ zei hij. ‘U zult gedroomd hebben, heer Ollie.’

‘Ik heb niet gedroomd,’ zei heer Bommel verontwaardigd.

‘Maar bij jou zijn ze niet. Dat komt natuurlijk omdat jij Tom Poes bent. Maar een muis zoekt altijd gevoelige lieden uit, dat is bekend. Ik... eh... Niet dat ik bang ben natuurlijk, maar ik... eh... blijf hier slapen.’

Tom Poes draaide zich om en dommelde weer in, terwijl heer Bommel het zich gemakkelijk maakte op een paar stoelen.

‘Je kunt me geloven of niet,’ zei heer Ollie de volgende ochtend aan het ontbijt. ‘Niets dan muizen! Ze gilden en brulden en klommen tegen mijn bed op. Maar zoiets laat ik niet toe, dat weet je. Kordaat stapte ik tussen de monsters en...’

‘En rende naar mij toe,’ vulde Tom Poes aan. ‘Er zijn hier nog nooit muizen geweest, wel?’

Op dat moment trad de bediende Joost binnen.

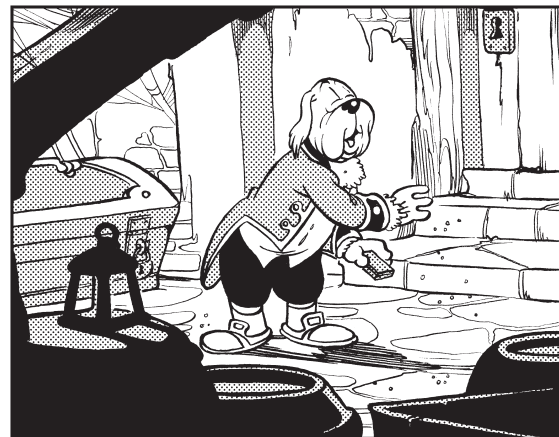
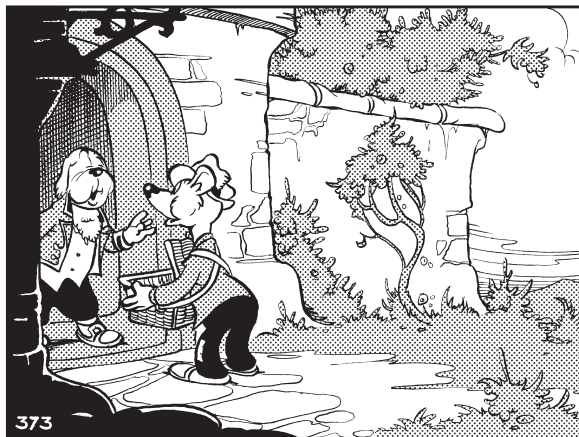
‘Excuseer, heer Olivier,’ zei hij. ‘Ik wilde u iets tonen, met uw wel-

nemen.’ En hij liet een muizenval zien, waarin een kleine muis angstig heen en weer sprong.

‘Er heerst hier sinds vannacht een muizenplaag,’ vervolgde hij. ‘Het hele slot zit vol muizen, als ik zo vrij mag zijn. Ik wilde...’

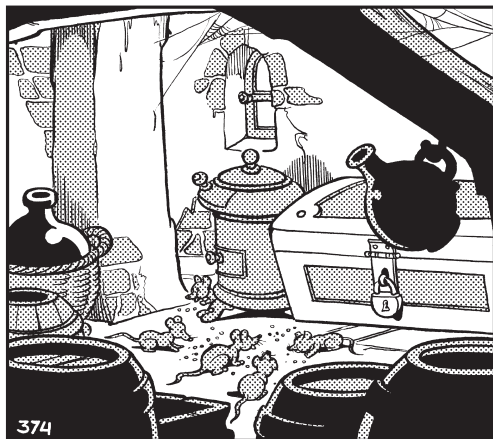
‘Ga weg met dat ondie!’ riep heer Ollie. ‘Ik weet er alles van! Zorg dat die muizen verdwijnen, Joost!’

Op dat moment werd er gebeld aan de achterdeur.

- 16 'Nog iets nodig vandaag?' vroeg de marskramer toen Joost opendeed.
'Schoensmeer, veters of muizentarwe?'
'Muizentarwe,' zei Joost haastig, 'dat is toch vergif, is het niet?'
'Zeker,' zei de koopman. 'Het werkt reusachtig. Er is geen muis die er niet van eet. Als je soms last van muizen hebt...'
'Je kunt u tegen me zeggen!' zei Joost uit de hoogte.
'Als u soms last van muizen hebt,' hernam de marskramer, 'dan kan

ik dit middelje aanbevelen. U zult niet weten wat u ziet.'
'Prachtig!' zei Joost. 'Geef me er maar een pakje of wat van.'
Even later strooide de bediende het muizengif over de keldervloer.
'Ziezo!' sprak hij tot zichzelf. 'Ik houd niet van dat gebroed. Dat piept maar en schuifelt maar en knaagt maar. En wie mag de viezigheid opruimen? Ik natuurlijk, als men mij toestaat.'

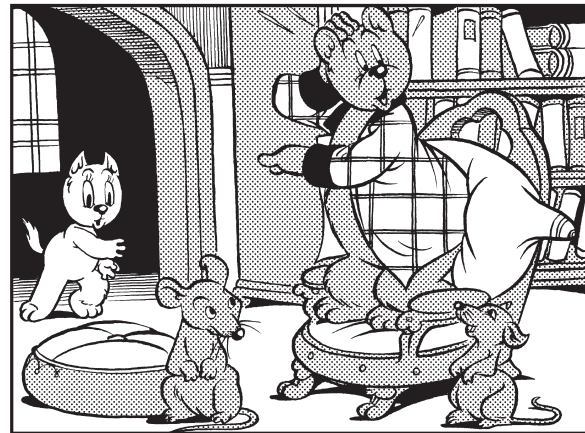
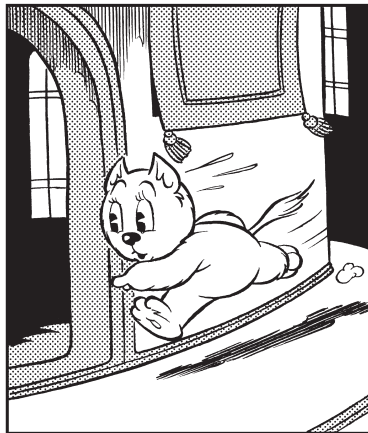
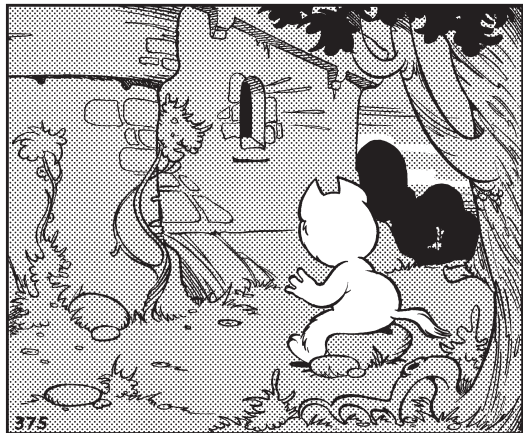

De muizen lieten zich die dag verder niet zien. Ze hadden zich in de kelder verzameld en schrokken en knabbelden en knaagden en aten de muizentarwe dat het aardig was om te zien. Het is duidelijk dat ze honger hadden, maar ook dat dit een bijzonder soort muizengif was.

Heer Bommel had zich die avond teruggetrokken in zijn studeervertrek en enige ontspanningslectuur uitgezocht. Met een diepe zucht maakte hij het zich gemakkelijk en begon te lezen. Maar niet

voor lang. Hij werd gestoord door een luidruchtig geritsel; er klonken enige doffe slagen en grote stukken kalk vielen naar beneden. Heer Ollie liet zijn boek zakken en staarde verschrikt om zich heen. En toen zag hij achter het behang een grote bobbel, die zich langzaam naar beneden bewoog.

'D-daar... d-dat... isisis n-niet ge-gewoon!' sprak heer Bommel. 'Dris ie-iemand achter het be-behang!'

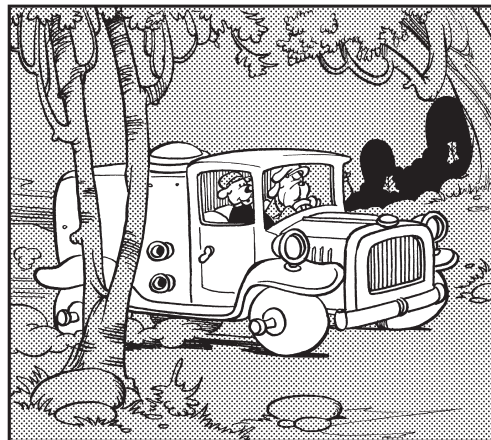
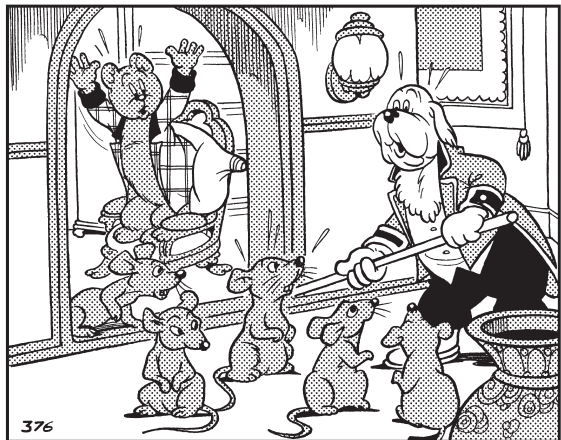
18 Tom Poes was na het eten de tuin ingegaan om een luchtje te scheppen. Hij zat op een steen en genoot van de zonsondergang, toen de stilte plotseling verscheurd werd door een gierende gil.

‘Dat was de stem van heer Ollie,’ mompelde Tom Poes. ‘En hij kwam uit de studeerkamer!’

Tom Poes sprong op en rende naar binnen, terwijl hij bedacht wat er aan de hand kon zijn: rovers, dieven, wilde dieren, woeste inboor-

lingen, nagmaakte spoken, reuzen, tovenaars of andere vreemde dingen. Maar wat hij te zien kreeg, was heel wat anders. Heer Bommel stond boven op een stoel en om hem heen zat een groepje muizen naar hem te kijken. Maar het waren geen gewone muizen! Ze waren zo groot als flinke honden en hun gepiep had de kracht van spoorfluitjes.

‘Dit wordt te gek!’ mompelde Tom Poes boven het lawaai uit.

Ook de bediende Joost snelde op het geluid van zijn meesters stem toe.

‘Excuseer, heer Olivier,’ sprak hij. ‘Het komt me voor dat u deze dieren niet wenst, als ik zo vrij mag zijn.’

‘Schieft op!’ jammerde heer Ollie. ‘Wijs ze de deur!’

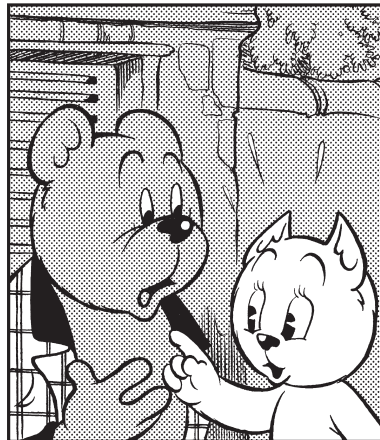
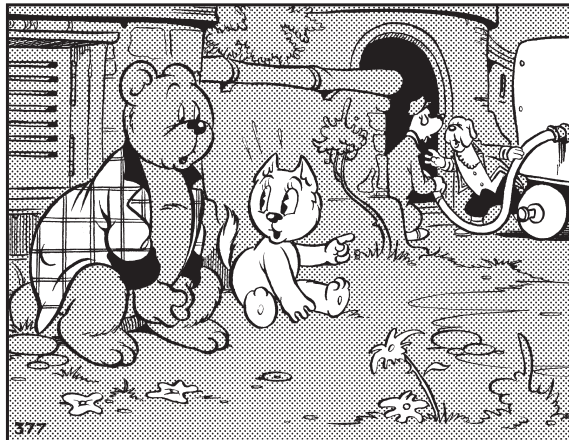
‘Zeker, heer Olivier,’ zei Joost, terwijl hij gejaagd de deur uitliep.

‘Doe dan toch eens wat, Tom Poes!’ riep heer Bommel. ‘Zie je dan niet dat ik verscheurd word door deze monsters?’

‘Dat zie ik niet,’ zei Tom Poes. ‘U kunt rustig weer gaan zitten. Ik zal intussen...’

‘Gaan zitten? Dank je!’ kreet heer Ollie. ‘Haal onkruidverdelger! Doe iets!’

Tom Poes rende naar de telefoon en terwijl Joost terugkeerde met een stok om de kudde muizen bij elkaar te drijven, belde hij de gemeentereiniging van Rommeldam op. Een uur nadien reed een gemeentewagen ter verdelging van kleine knaagdieren in snelle vaart de stad uit.

20 De ambtenaren van de gemeentereiniging waren doortastende lieden. Toen ze de muizen gezien hadden, begrepen ze dat hier snel gehandeld diende te worden. Alle ramen en deuren werden gesloten, heer Ollie werd voorzichtig naar buiten begeleid en daarop werden er slangen naar binnen gerold.

‘Wat gaan ze nu doen, Tom Poes?’ vroeg heer Bommel klaaglijk.

‘Ze gaan het slot uitgassen, heer Ollie,’ legde Tom Poes uit. ‘Dat is de enige manier om van die muizen af te komen.’

‘Dat waren geen muizen, jonge vriend,’ zei heer Bommel. ‘Dat wa-

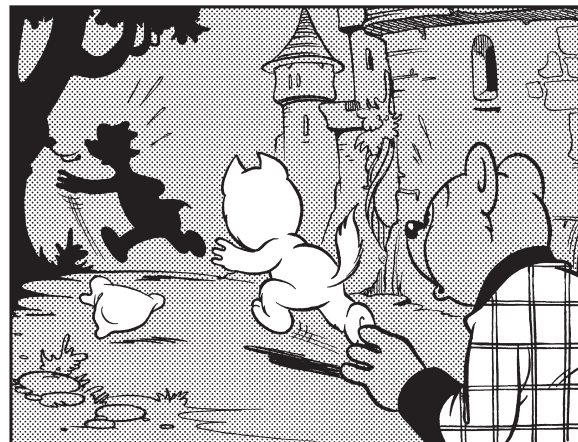
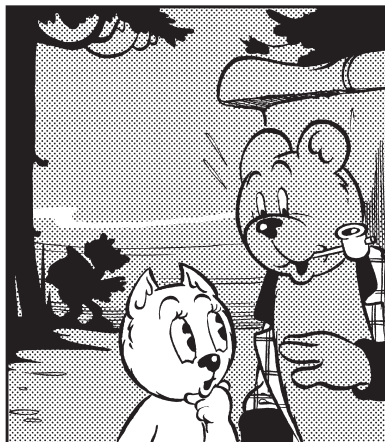
ren monsters! En ik zou weleens willen weten wie die dieren in mijn mooie huis heeft gebracht. Nooit last van gehad. Nooit, zeg ik je! Een heer heeft geen last van ondieren, zeg nu zelf. En nu ineens...’

‘Excuseer, heer Olivier,’ zei Joost, die zich bezighield met het rond-dienen van koffie, ‘zou het niet in verband kunnen staan met de muizen-tarwe, die ik zo vrij was in de kelder rond te strooien? Ik kocht het van een marskramer aan de achterdeur...’

‘Aha!’ zei Tom Poes. ‘Ik snap het. Dit is de uitvinding van professor Sickbock, heer Ollie! De grootgroeiers, u weet wel!’

378

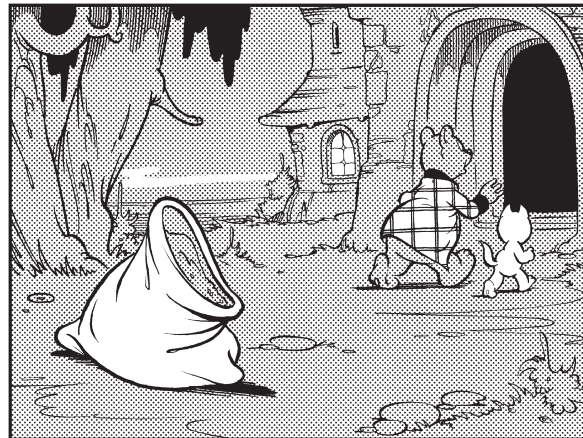
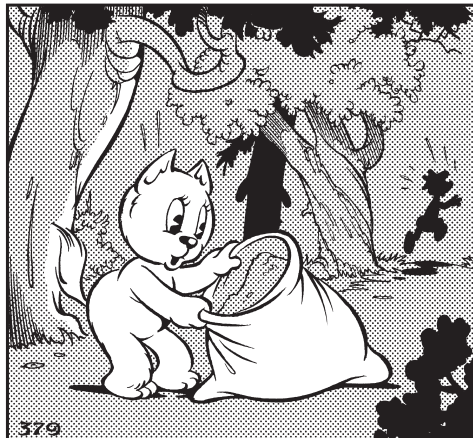

‘Grootgroeiers?’ vroeg heer Ollie. ‘Onzin! Wat heeft dát ermee te maken?’

‘Sickbock wil u dwingen hem geld te geven voor zijn uitvinding,’ zei Tom Poes. ‘Iemand heeft muizen in Bommelstein losgelaten en daarna zijn korrels aan Joost verkocht. Maar die korrels waren geen muizengif; het waren groeikorrels, u weet wel.’

‘Groeikorrels?’ mompelde heer Bommel. ‘Muizen losgelaten? Wacht eens! Ja, ja! Net als ik dacht. Die Sickbock wil... En toen heeft hij... En toen is... Aha! Juist!’

Terwijl heer Ollie en Tom Poes zaten te praten, verscheen uit de struiken een donkere gedaante, die achter hun rug met wijde gebaren een soort zaadkorrels op de grond begon te strooien. Hij ging zeer stil zijn gang en het duurde een hele tijd voordat hij ontdekt werd. Want toen trapte hij op een droge tak, die krakend doormidden knapte. Tom Poes sprong onmiddellijk overeind en keerde zich om. De gedaante schrok verschrikkelijk en wierp de zak weg om het des te beter op een lopen te kunnen zetten.

- 22 Tom Poes kreeg algauw in de gaten dat hij de geheimzinnige figuur toch niet zou inhalen. Daarom bleef hij bij de weggeworpen zak staan en keek erin.

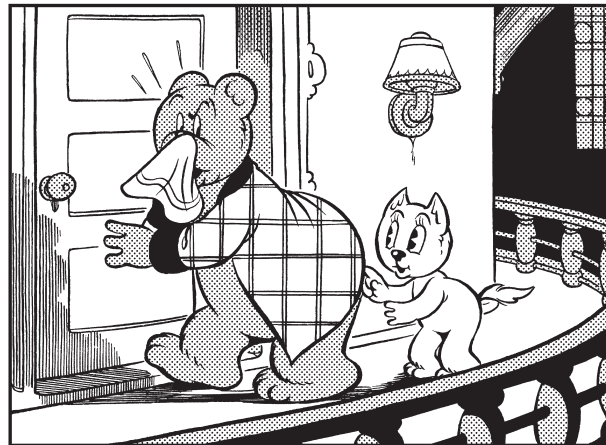
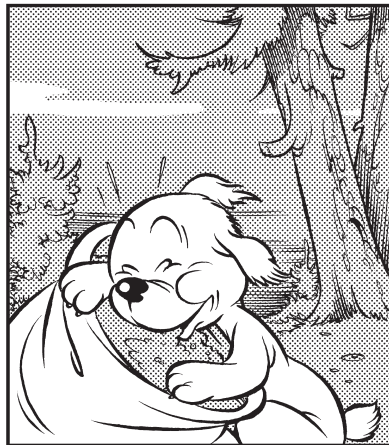
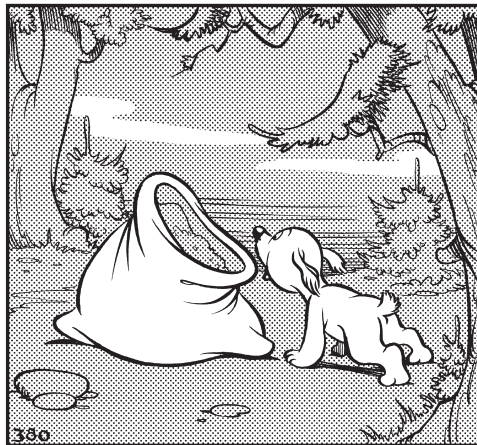
‘Vreemd,’ mompelde Tom Poes. ‘Wat zou dit zijn? Waarom zou dat ventje hier aan het zaaien zijn gegaan?’

‘Wat doe je, jonge vriend?’ vroeg heer Bommel, die langzaam nader was gekomen.

‘Hm,’ zei Tom Poes. ‘Hier is iets vreemds. Een vreemdeling was bezig in uw tuin te zaaien.’

‘Onzin!’ zei heer Ollie beslist. ‘Men zaait niet op deze tijd van de dag. Het moet een landloper geweest zijn. Zet die zak neer – hij is vies en smerig – en volg me naar Bommelstein, jonge vriend. Als ik me niet vergis, zijn die reinigingsheren klaar met hun arbeid. Mijn slot is gezuiverd en ik heb er genoeg van om als een zwerver op mijn grasveld de nacht door te brengen! Wat jij?’

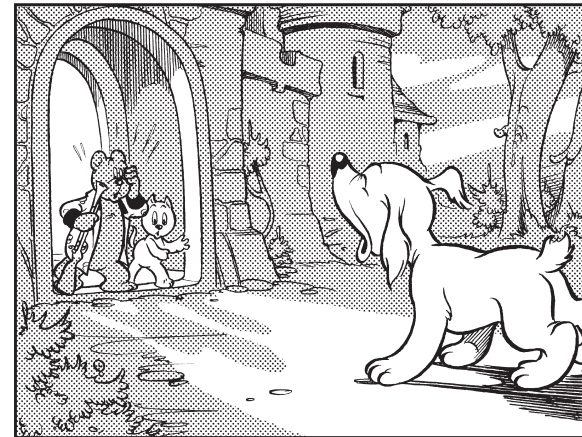
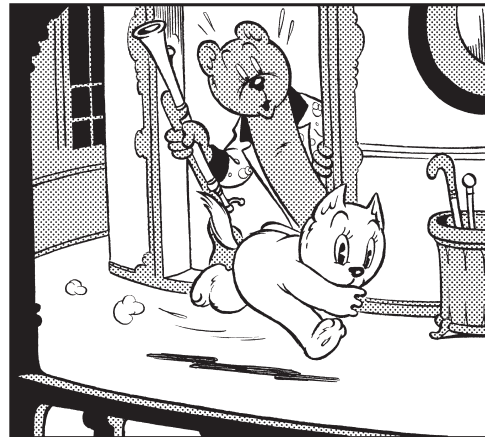
‘Hm,’ zei Tom Poes. ‘Goed! Maar ik heb het idee dat ons nog heel wat rare dingen te wachten staan, heer Ollie!’

De rust keerde weer in de tuin van slot Bommelstein. De krekels sjirpten, de kikkers kwaakten in het nabijgelegen moeras en enkele nachtvlinders fladderden rond. Maar na een poosje kraakte er iets in het kreupelhout en een klein hondje trad tevoorschijn, dat in zijn jeugdige overmoed naar de neergeworpen zak stapte. Het snuffelde wat, zoals hondjes dat doen, en begon toen met een tevreden gezicht te eten – waarschijnlijk had het honger. Intussen maakten Tom Poes en heer Bommel zich op om naar bed te gaan.

‘Oef!’ zei heer Ollie, zijn zakdoek tegen de neus drukkend. ‘Het geurt hier nog, jonge vriend. Die ontsmettingsgassen rieken kwalijk; ze stinken, als je begrijpt wat ik bedoel. Ik vraag me af of ik als heer in deze omgeving kan slapen.’

‘Wees nu maar blij dat de muizen weg zijn, heer Ollie,’ zei Tom Poes. ‘Welterusten.’

24 Tom Poes lag nog maar net goed en wel in zijn bed, toen er buiten uit de tuin een vreemd loeiend geluid opsteeg.

Een olifant! dacht Tom Poes, op de grond springend. ‘Wat zou er nu weer aan de hand zijn?’

Hij liep voorzichtig de gang op, tot voor heer Bommels kamer. De deur stond op een kier en de loop van een oud geweer stak naar buiten.

‘G-ga je w-weg, l-le-lelijkerd!’ stamelde heer Ollies stem aan de andere kant. ‘Ikkik hebbbe je onder s-s-schot!’

‘Onzin!’ zei Tom Poes. ‘Het geluid kwam uit de tuin, heer Ollie. Een of ander dier, denk ik.’

Op dat moment klonk het geloei opnieuw, maar ditmaal werd het gevolgd door brullende geluiden, die de ramen deden rinkelen en de kalk van het plafond deden trillen. Tom Poes bedacht zich niet lang. Hij holde de gang door en rende de trap af, gevolgd door heer Bommel. Ten slotte stonden ze hijgend in de opening van de deur en staarden verbluft naar een monsterachtig grote hond, die daar luidkeels stond te blaffen.